

RIUBRUGENT

(B) RIUBRUGENT, veïnat agre. a St. Feliu de Pallerols (pron. local: *řabuřžen*) a Amer, on designen el riu d'aquest nom, simplement com «la Riera» però expliquen que «surts de *Rebugent*»: de *brugent* participi de *brogir* 'fer remor': com el *Mogent* (de *mugir*),⁵ amb dissimilació de la *-r*.

(C) «*Riu CAVO*» (o *Cano*), només en un doc. de 881 relatiu a l'Urgellet: «in pago Urgell --- monasterium Sta. Cecilia in valle Elince [lect. err. Eunte]»¹⁰ super fluvium *Riuocauo*» (*Cat. Car.* II, 251.13, 16), parlant del monestir de Sta. Cecília d'Alins, te. Pallerols del Cantó; nom avui desconegut: «CAVUS 'cóncau, balmat'». Però com que avui no es coneix tal nom del riu de Pallerols, ni en sabem notícia en cap font¹⁵ escrita ni en les meves enqs. d'allí mateix (1957), temo que hi hagi error de lectura, tal com l'err. *Eunte*, que tampoc han corregit Abadal ni Rubió Lois. Potser *Riuo Cano*: no lluny d'allà hi ha una muntanya Mont-*can* o Mont-*canin* (formes que he esmenat, en lloc d'una cita de l'*Encicl. Cat.* err. «Montcau»): es tracta d'un lloc des d'on estimbaven cans ensalvatgits i en el cas present aquesta barrancada seria el canyet on anaven a parar les ròsses d'aquests gossos: RIVUS CANUM (gen. pl.) 'riu dels gossos'.

Riucerdà, veg. *El Cerdà*.

(D) RIUCORB de Vallfogona. *Rivo Curvo* a. 1198; també cit. en un doc. medieval relatiu a Biure de Les Piles, per CCandi (*Mi. Hi. Ca.* II, 12, 13); més dades³⁰ s. v. *Vallfogona*, infra.

(E) RIUCÓS, o *Riudecòs*. 1) A la Conca de Tremp: *Riucós* en el Llibre de Peu de Talarn (xviii, 190.2); a Tremp: «Barranc de *řikòs*» (100.19), barranc de *řu-řikòs* a Claret (94.5), pda. de *řukòs* a Tendrui (93.10).

2) *Riudecòs* o *řidokòs*, gran i antic mas, d'on davalla una gran barrancada, provinent de la carena al SE. de St. Hilari Sacalm, que baixa al NO. de Joanet a desaiguar per l'esq. a la Riera d'Arbúcies (oït sovint a Joanet, 1968 ss.).

3) a. 1342: «Berengario de *Riudecoç*» habitava a la cellera de Sant Hilari (CCandi, *St. Hilari Sacalm*, 17).

Tots tres vénen de RIVI CŪRSUS (o en part potser RIVI DECURSUS) 'curs del riu', si bé en la grafia de 1342⁴⁵ s'hi ha contaminat *cots* 'còdols'. Cf. *El Còs* o *Còs*, santuari, art. supra.

Riudabella, V. *Riudovelles* *Riudaiana*, V. *La Jana*

(F) RIUDARENES, poble de La Selva entre Sils i Sta. Coloma. És on començà el 1640 l'alçament contra els terços castellans, i contra el rei i el duc absolutistes i el comte de Sta. Coloma traïdor. Pertot arreu corrien cobles mostrant que no ens hi ajupirfem: «Lo Comte-Duc? / un ruc / Sa Majestat? / un fat;»⁵⁵ i el Cardenal, fanàtics, / subjectar los Catalans? / Maria, pobra beata! / cuïta a cridar capellans! / portin viàtics!» [la Beata Maria d'Agreda, consellera de Felip IV]. Verdaguer: *Corpus de Sang*: «... malviatge qui't parí /.../ diguem-hi un Pare-Nostre per qui fou⁶⁰

nostre botxi!».

PRON.: *řidarénas*, oït a St. Feliu de Buixalleu, 1971; i a Hostalric, 1931 (Ll. 29, 219).

MENCIONS ANT. 1185: «Stum. Martinum de *Rivo de Arenis*» (BABL II, 421). Indirectament ja abans, 1166: «Ste. Columbe de *Rivo Arenes*» (*Cart. St. Cugat* III, 223) si bé aquí designa la rambleta d'aigües arenoses que baixa de Sta. Coloma de Farners fins al poble que avui duu el nom. 1319: *Riudarenes* (BABL IV, 474); 1359 (*CoDoACA* XII, 153; cf. Monsalvatje XVII, 218).

I un homònim *Riudarenes* en el Cp. Tarr., agre. de Constantí.

Riudavella, V. *Riudovelles*.

(G) RIUDEBITLLES, riera afl. de la dr. de l'Anoia, nom que s'usa com a determinatiu del poble de *St. Pere de Riudebitlles*, vora el qual passa aquesta riera, provinent de prop de Miralles, d'Orpí i del vell castell de Mediona.

Avui no és popular aquest nom: del curs d'aigua, en el país en diuen «Riera de Sant Pere» o «R. de Mediona» o «de St. Quintí» (cf. art. *Mediona*, supra), com m'ho confirma En Cristòfor Cardús en la monogr. *Recull de noms de St. P. de Riud.*, 1936, i de nou, carta de 1957; ni gaire usat en el nom del mun., per al qual basta allí «St. Pere» i «*řiudəbīlləs* només en escrits» (deien a Casac. 1920 a St. Sadurní d'Anoia).

MENCIONS ANT. Donem juntes les del nom del riu i les del determinatiu del municipi, distingides pel context que hi donem. 917-8: «*Rio de Birlas*» cit. junt amb *L'Avellà* (*Cart. St. Cugat* I, 13 = Balari, *Orig.*, 124); 956: *Rio Birlas* (*Cart. St. Cugat* I, 41 = Balari, ib.); 992: «ipsa aqua de --- *Rio de Berilas*» (*Cart. St. Cugat* I, 234 = GGC, 24, n. 5).

I moltes dades des del S. XI. 1011: *Riobirlas* (*Cart. St. Cugat* II, 79); 1029: «*Rio de Birlas*» (*Cart. S. C.* II, 164); 1031 (*Cart. S. C.* II, 170, i Bal.); 1066: «riuvum cui nomen est *Ridebirlas*» (*Cart. S. C.* II, 319); 1118: *Rio de Birle* (Balari, l. c.); 1143: una afr. de *Lavit* «ab lo camí de St. Julià y ab lo *Rivo birlis*», paral·lela a una que va a Mediona i a l'illa d'Orpianel (MiretS., *Templ.*, 36); 1169: «ecclesiam *Sti. Petri de Rivibirlas*» butlla p. p. Kehr (*Papsturk.*, p. 265); 1194: «*Sant Pere de Rivobirlarum*» (Mas, N. H. *Bna.* XII, 71); 1194: monasterium Stus. Petrus de *Riu de Birlis* (BABL II, 468; Font Rius, *C. d. p.*, § 200); 1202: *Sto. Petro de Rivobirlarum* (*Cart. S. C.* III, 363); 1359 «Sent Pere de *Riudebirlas*» (*CoDoACA* XII).

ETIM. Problema difícil i complicat. Alguns punts fermes. (1) És nom d'un curs d'aigua; i res més, en si, car en el nom de la població, no és més que un determinatiu, tret del nom de la riera, com ho mostra el context de les mencions antigues citades («aqua de R.» 992, «riuvum cui nomen est R.» 1066), per si calgués ho comprova encara el fet de reaparèixer, amb poca variació, en el *Ridebilles* (2) petit afl. de l'Onyar, que desemboca prop de Riudellots de la Selva.² Això és ja una bona raó per veure que ací el terme no té res a veure amb *bitlles*, peça del joc, i altres accs. tècni-